

АЗВОНИ ЛЕМКОКІЩИН

№ 1 (94)
січень-лютий
2015 р.

Газета заснована
29 квітня 1994 року

ЧАСОПИС ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ЛЕМКІВЩИНА»

Молодіжний лемківський
Вертеп у Львові 2015 року.

СВЯТИЙ ВЕЧІР

Мчать швидко роки, прямують у невідомі світи
І ми з ними йдемо, журбу і радість за плечима несемо.
Здається, вчора були молоді, а сьогодні вже постаріли.
Де ж поділися наші літа? Куди вони повтікали?
Здається, ще вчора у Волі Різдво зустрічали,
«Бог предвічний народився» радісно співали.
Бігали в селі від хати до іншої хати,
Щоб сусідам, добрим людям заколядувати.
А в хаті вже ялинка свічками сіяла,
Саморобними іграшками дітей чарувала.
На землі була солома житня, а може – вівсяна,
На ній гралися дітки з вчора до рана.
Всі щиро вірили, що народжений Ісус щастя принесе,
А вночі Ангели із неба, обдарують: кому чого треба.
Діти найбільше чекали бомбосів смачних,
Бо в роті дуже солодко ставало від них.
Коли наступав Святвечір і місяць споглядав із неба,
Кожна родина на річку ішла: вмиватися треба.
Студена вода під кригою була – лице треба нею мити,
Щоб цвіло воно на червоно, як в саду – квіти.
У той вечір крижана вода до зірок іскрами світила,
Палада на наші долоні та навіть їх гріла.
У дійницю набирали води із Яселки, додому несли,
Ставили за стіл тихо, щоб не почуло ліхо.
У дійницю скидали першу ложку кожної страви,
Сніп великий на лаві стояв і ніжно промовляв:
«Сідайте за стіл, добрі люди, будьте ласкаві!»
Підперезана перевеслом масничка дримала,
А під столом упряж для коней лежала.
Ці обереги несли нам для кожної оселі
Надії на наше майбутнє – щасливі, веселі.
Дома вмивалися ті, хто на річку не йшли –
Малі діти, бабусі, дідусі старі й слабі.
Щиро шептали молитву та Бога просили
Здоров'я і сили. Тільки тоді сідали за стіл.
Першим часник їли, щоб зуби не боліли,
Потім гриби й пироги, щоб згинули вороги.
І бобальки ми робили. А дівчата ворожили,
Котру кіт з'їсть, та вийде заміж іншої на злість.
Попивали юшку, киселицю і фучками заїдали,
А по тому всі радісно ми колядували.
Після вечері пастух тримав ложки міцно в руці,
Щоб овечки й корови трималися купи усі.
Як жаринка горить і палає, не дає спокою на мить,
Так у кожному серці Нижня Воля живе і щемить.
Христос рождається! Славимо Його!

Надія МАРИН, уродженка
с. Воля Нижня, п-т Сянік.

Василь ГРЕНДЖА-ДОНСЬКИЙ: «ПЛИВЕ КАЧА ПО ТИСИНІ»

Сьогодні кожен українець знає пісню «Пливе кача по тисині», оскільки вона стала широко відомою в Україні на початку 2014 р. під час подій Революції Гідності в Києві. Її вважають неофіційним гімном-реквіємом за розстріляними активістами Євромайдану, які увійшли в історію під назвою «Небесна Сотня». Тема загибелі захисників Вітчизни стала сьогодні надзвичайно актуальною.

Якщо додати, що пісня звучала у блискучому виконанні «Пікардійської терції», вражаючи слухачів сильним смисловим та емоційним навантаженням, вона не залишила байдужим жодного українця. Її виконували також інші гурти та хоріві колективи: «Плач Єремії», капела ім. Д. Ревуцького, хор Київської Православної Богословської Академії, семінаристи якої були безпосередніми учасниками подій у Києві. Пісня звучала і на Міжнародному фестивалі в Італії. Це ще далеко не повний список виконавців. Пісню вважають тужливою «народною лемківською» або «закарпатською народною піснею». Пісня має літературне походження. Автором слів був Василь Гренджа-Донський. Оскільки він маловідомий широкому загалу, наведу коротку довідку про нього.

Письменник, журналіст і громадсько-політичний діяч Василь Гренджа-Донський народився 24 квітня 1897 р. у с. Волове Марамороського комітату (нині смт. Міжгір'я) на Закарпатті у типовій верховинській родині. Закінчив народну школу у Воловому, працював помічником дяка, з 1912 р. – листоношею. В 1915 р. його мобілізували до австрійського війська, невдовзі був поранений і відправлений до Будапешта, де закінчив два курси Торгівельної Академії. В 1921 р. повернувся на Закарпаття. Тоді ж розпочав літературну і громадську діяльність. Від 1923 р. – редактор газети «Русин» і літературного додатку «Слово» до тижневика «Українське Слово». Засновник і редактор журналу «Наша Земля» (1927-29). У 1935 р. – організатор і секретар Спілки письменників і журналістів Закарпаття. До осені 1938 р. працював у Підкарпатському банку в Ужгороді.

Усвідомивши себе сином України, що простягалася «від Сяну до Дону», Гренджа у 1926 р. подав прохання до Міністерства внутрішніх справ Чехо-Словаччини про зміну прізвища на «Гренджа-Донський». Через 4 роки прохання було прийняте.

З ім'ям В. Гренджі-Донського пов'язані розвиток і становлення нової української літератури та національного відродження на Закарпатті. Він є автором збірок поезій – «Квіти терньом» (1923), «Золоті ключі» (1923), «Шляхом терновим» (1924), «Китиця квіток» (1925), «Тернові квіти полонин» (1928), «Тобі, рідний краю» (1936), «За ґратами» (1939); прозових творів – «Оповідання з карпатських полонин» (1928), «Немає набобів» (1930), «Покрив туманом співучі ріки...» (1928); історичної поеми «Червона скала» (1930) та повісті «Ілько Липей – карпатський розбійник» (1936), «Петро Петрович» (1937); ряду драматичних поем і п'єс. У 1930-их рр. видав близько 20 авторських книжок.

Після утворення автономної Підкарпатської Русі, В. Гренджа-Донський редагував «Урядовий Вісник» (1938-39), а з проголошенням Карпатської України – щоденну газету «Нова Свобода» (1939). У часи окупації Карпатської України Угорщиною його було ув'язнено в концтаборі. Після звільнення (серпень 1939 р.), утік до Братислави. Дух Карпатської України витав у ньому до кінця життя. Про цю сторінку нашої історії залишив книги спогадів – діалогію «Щастя і горе Карпатської України» і «Мої спогади». У післявоєнній прозовій спадщині – повісті і романи «Петрик» (1973), трилогія «Сини Верховини». Помер 25 листопада 1974 р. в Братиславі, Словаччина.

Перша його поетична збірка «Квіти з терням» (Ужгород, 1923) була першою в краї книгою світського автора, написаною українською літературною мовою. Передмовою до збірки написав відомий поет-молодомузівець Василь Пачовський. Любов до рідної землі, тривога за її окупацію, туга матерів за синами, що кладуть голови на чужині, – такими мотивами проінтятий вірш «Пливе кача по тисині», який подано за сучасною збіркою його творів, оскільки першодрук у львівських бібліотеках не виявлено:

Пливе кача по тисині;
«Мамко моя, не лай нині,
Залаєш ми в злу годину,
Сам не знаю, де погину».
Залає мати сина, лас,
Син додому не вертає...
Серед поля, на долині
лягло серце у тернині!

За сюжетним малюнком, стилістикою вірш близький до народного твору, адже йдеться про прощання рекрута до тир'ю, віру в силу материнського прокляття, як наслідок –

загибель на чужині («лягло серце у тернині»). Цей останній метафоричний образ, пов'язаний з терниною, присутній і в інших його поетичних творах, але дуже мало характерний для фольклорної традиції. Стосовно качати, що плаває «по тисині» багато дослідників пов'язують його з річкою Тисою. Звичайно, це найбільша річка на Закарпатті, і вона могла б вплинути на формування образу, однак у тому є сумнів. Я більше схильний уважати, що тут маємо узагальнений образ води, як, скажімо, широко відомий Дунай. Згідно з народною культурою, «Дунай» – розлив води, взагалі велике її згромадження. В українському лексиконі є чимало похідних слів – «Тисмениця», «Тисмечани».

Існує думка деяких лінгвістів, що ці лексеми мають спільний індоєвропейський корінь «teus» – тихий. Однак є відмінна версія, яка мотивує первісну семантику слова Tis/Tes у зв'язку з tēsny – «тісний», tēsnyina – укр. «тісна». Назва могла означати також «вузьке, тісне озеро». Очевидно, «тисина» і є тією «тихою» водою, «тісним» озерцем, де зображено водоплавного птаха. Згідно з українською традицією, качка символізує «несили», тому в другій строфі поезії В. Гренджі-Донського бачимо фатальний наслідок – смерть сина. Отже, прив'язка до конкретної назви закарпатської річки Тиси чисто умовна, адже скоріше йдеться про тиху, заплаву воду.

Є підстави вважати, що поезія і мотив загибелі сина актуалізувалися у часи Карпатської України. Літературний твір, значною мірою, фольклоризувався. Наведу кілька різних поетичних варіантів у хронологічному зростанні... Якщо порівняти літературний твір і народні варіанти, то перший за кількістю рядків дорівнює запису Д. Задора. Це можна пояснити тим, що між ними ще не було великої часової дистанції. Уважний аналіз писемного й усних зразків свідчить, що у більшості ідентичні перші чотири рядки, за винятком мого запису, де немає образу «тисини» і плаваючої «качки», зате є трансформація – «тиха вода по піщині». У народних варіантах присутній образ ями (його немає у літературному), місця поховання загублого та «чужих людей», що будуть її копати. Спільним є мотив-звернення сина до матері з приводу висловлення жалю за ним. У тексті В. Гошовського з'являється зловіщий образ ворона як символу смерті. Він кричить у Хусті, що дає підстави говорити про вкраплення мотиву відомому трагічних подій, пов'язаних із Карпатською Україною.

З викладеного можна зробити висновок як незаперечний факт, що автором вірша «Пливе кача по тисині» був Василь Гренджа-Донський. Тема загибелі захисників Батьківщини стала на часі й сьогодні, надто ж у момент поховання Героїв «Небесної Сотні».

Василь СОКІЛ.

ПАМ'ЯТНІ ФОТО МИНУЛОГО РОКУ

1. Львівська делегація лемків у Тернополі. 24.09.2014 р. У центрі – Степан Майкович.
2. Тернопільська громада лемків біля пам'ятника «Українцям – жертвам депортації в 1944-46, 1951». 9.09.2014 р. У центрі – Олександр Венгринович.

ХРОНІКА НОВИН

Двічі переселенці

Близько 20 мешканців с. Переможне біля Луганська, наших краян, тепер живуть у м. Копичинці на Тернопільщині. У серпні минулого року вони вимушені були залишити свої домівки, коли (російські окупанти) обстрілювали село «Градами», а згодом туди увійшли чеченські найманці. Православні та греко-католики міста з ініціативи лемків об'єдналися, щоб підтримати вимушених переселенців. Лемки з Луганщини і Тернопільщини співали Різдвяні колядки та повстанські пісні.

Б. Кутепов

Молодіжний Вертеп у Львові

Львівська «Молода Лемківщина» традиційно на Різдво підготувала Вертеп. Цього року молоді лемки відтворили сценарій, написаний Василем Хомиком, який грали ще у 1991 р. Персонажі Вертепу (Пастухи, Ангели, Три царі, Жид і Жидівка, Ірод, Смерть, Чорт, а також Лемкиня і Галчанка) вперше промовляли до людей лемківською говіркою, передаючи давній дух Свята Божого Народження. У вертепі звучали лемківські колядки. Сценарій написаний українським національним духом і вірою, що проблеми лемків згинуть із приходом Месії.

Лемківський Вертеп виступав перед львів'янами у центрі міста на «Святі пампуха», на сцені при вул. Симоненка, перед церквою святих Володимира і Ольги в Шевченківському Гаї, а також у домівках господарів, які запрошували.

Н. Радь

Виставка творів А. Сухорського

Національний музей у Львові представив розширену експозицію творів Андрія Сухорського – заслуженого майстра

народної творчості України, члена Національної Спілки художників України, лемка зі с. Вілька Сянницького повіту, якому в цьому році виповнюється 85 років.

Його скульптура «Перебендя» з поводирем була відзначена в рамках проекту «Музейний експонат місяця», присвяченого 200-річчю Т. Г. Шевченка. На прикладі творів А. Сухорського видно, як народна різьба може створювати особливий спектр емоційних вражень. Автор належить до плеяди знаних майстрів лемківської різьби, які внесли значний вклад у розвиток українського мистецтва.

Т. Романова, Н. Денисенко

Презентація монографії

5 лютого в конференц-залі Дрогобицької Духовної семінарії відбулася презентація 2-томної монографії о. Богдана Праха «Духовенство Перемишської єпархії та Апостольської адміністрації Лемківщини». Презентацію відкрив владика Григорій – єпископ-помічник Самбірсько-Дрогобицької єпархії. Д-р Олег Турій, проректор Українського Католицького Університету і редактор книги, розповів про життєвий шлях о. Богдана.

«Ця книга – пам'ятник тим священикам, які пережили воєнне лихоліття, репресії... Із 1990 до 2006 року працював над тим, щоб зрозуміти загальну картину того часу. За 16 років роботи в архівах та спілкування вдалося зібрати 5 тис. свідчень, 100 тис. архівних матеріалів», – зазначив автор книги, ректор УКУ о. Богдан Прах. Наприкінці презентації присутні священики, семінаристи та краєзнавці поставили автору різноманітні питання.

о. О. Чупа.

З В І Т голови ВУТЛ
Олександра Венгриновича

8.11.2014 р.

м. Львів

Продовження. Поч. у №5 (93).

Велику допомогу в масовому відвідуванні нашими краями малої Батьківщини надають обласні організації Львова, Тернополя, Івано-Франківська, Ужгорода через створення груп, які допомагають оформляти документи для отримання візи. З цих питань ми неодноразово зустрічалися з Генеральними консулами Львова і Луцька. Особливе місце в нашому громадському житті має Фонд «Рід Лимичів». Ця організація встановила три пам'ятні родові знаки у Рівному, Вінницькій області та в селі Лікоть Турківського району. Вона в пошуках істини та історичного походження багатьох лемківських родів. За це їм від нас велика подяка і повага.

З 1 січня 2013 р. діє новий Закон України про громадські об'єднання. Згідно цього Закону, до 2018 р. ми повинні впорядкувати свої Статуту і Положення. Думаю, що будуть внесені зміни, тому що він готовився під режим Януковича. Якщо організації мали статус юридичної особи до 1 липня цього року, залишаються і надалі такими. Так чи інакше, наш діючий Статут вимагає змін і доповнень, тому необхідно створити Статутну комісію для його оновлення.

Нашим районним організаціям треба розширити структурну географію товариства – створити нові осередки в селах, де компактно проживають лемки, залучити їх до організованого життя. Це стосується і регіональних (обласних) організацій.

В організаційній діяльності є ряд питань, над якими необхідно надалі працювати:

- не всі організації легалізовані шляхом повідомлення чи створення юридичних осіб;
- недостатньо надаємо допомогу в створенні молодіжних організацій;
- ще є великий простір для створення сільських осередків, районних і регіональних організацій;
- активніше повинні працювати обласні організації.

Названі недоліки залежать від районних і обласних (регіональних) організацій. Із досвіду роботи вималюється така схема: кожна районна організація повинна провести не менше трьох – чотирьох заходів місцевого значення, а обласна – таку ж кількість, тільки обласного значення.

Про лемків говорять у ЗМІ, телебаченні, радіо. Лемківськими іменами називають споруди, заклади, підприємства. Так на Тернопільщині найбільший супермаркет названо «Орнава», готельний комплекс у Борщеві – «Лемківська садиба», в Чорткові діє кафе «Лемківська світлиця», в Монастирських – музей «Лемківське село», в Тернополі кафе – «Лемківський двір», підприємство – «Яворина».

Наша діяльність підняла з колін тисячі наших краян, а лемківська пісня «Пливе кача по Тисині» стала реквієм і підняла авторитет нашого субетносу.

II. Політико – правова діяльність

Наші політичні вимоги залишаються незмінними:

1. Надання політичної оцінки подіям у 1944-46, 1951 рр., та вибачення перед нашим народом за заподіяні кривди.
2. Прийняття Закону України про депортацію українського населення з Лемківщини, Надсяння, Холмщини, Підляшшя в 1944-46, 1951 рр.
3. Встановлення безвізового перетину кордону для депортованих осіб та їх нащадків.
4. Створення Державної програми з відродження та збереження культурної спадщини лемків

Всі ці чотири питання є актуальними і сьогодні, і в майбутньому. Ми не зуміли вирішити їх у 2005-09 рр. при Президенті В. Ющенку, в 2010-13 рр. зверталися до В. Януковича.

В 2013 р., при підготовці до 70 річчя депортації, ми знову звернулися з пропозиціями до В. Януковича. Відповіді не отримали. В березні 2014 р. звернулися до в. о. Президента О. Турчинова. Також – нічого.

З цими питаннями знову звернулися до Президента України П. Порошенка. Адміністрація Президента нашого листа направила в КМ України, Кабінет Міністрів – Міністру соціалітики. Відповідь прийшла від заступника Міністра, який нічого не обіцяє, ніби держава не в боргу перед нами і все вирішено. Можливо, це питання було не на часі.

Протягом звітного періоду народні депутати М. Косів, К. Ващук, Я. Джорджик, О. Зарубинський та інші підготували проекти Закону про депортацію, але в порядок денний роботи Верховної Ради їх не включили. М. Косів був присутній на засіданні Колегії при обговоренні його проекту. Зауважу, що їхні проекти не відповідають нашим вимогам.

Це стосується і Державної програми збе-

реження культурної спадщини. Щодо безвізового перетину кордону, здавалося б, що ми вже на межі досягнення і були близько мети. Але, коли обіцяють – чекай гіршого. З цих питань необхідно членам Колегії, керівникам обласних організацій зустрічатися з народними депутатами і поновити нашу співпрацю.

2014 рік особливий у всіх відносинах. Колегія звернулася до Президента України про відзначення 70-річчя депортації на державному рівні, як це було в 2004 р. Але Указу Президента України не було. Колегія прийняла рішення широко відзначити 70-річчя депортації на державному місцевому рівні. Керівники обласних організацій повинні були звернутися до керівників облдержадміністрацій та обласних рад про прийняття відповідних розпоряджень щодо відзначень. Так Тернопільська влада прийняла розпорядження, в якому вказано, щоб у всіх населених пунктах провели вечори – пам'яті, «круглі столи», зустрічі, панахиди, наукові конференції. У Тернополі на кошті міської організації споруджено в бронзі пам'ятник жертвам депортації (автори – брати Сухорські з Львова), проведено трьохгодинний Вечір-реквієм, на якому були присутні до 1000 осіб.

У Монастирську, Бучачі, Збаражжі, Козові, Підволочиську, Чорткові, Копичинцях, Терембівлі, Жовтневому, Микулінічах проведені заходи у різних формах. Такі заходи будуть проводитися і в інших обласних організаціях.

16 вересня 2014 р. в Києві Комітетом Верховної Ради та Інститутом національної пам'яті проведено слухання «Трагедія українців Закарпаття – злочин комуністичного режиму» під керівництвом народного депутата О. Панкевича. Доповідачами були ведучі історики України Ю. Макара, В. Сергійчук, В. Вятрович. Саме проведення слухань – це позитивне явище. Прикро, що на цьому слуханні було дуже мало народних депутатів і посадових осіб. Ми даліше говоримо один одному про депортацію.

На Тернопільщині встановлені 14 пам'ятників і пам'ятних знаків до різних дат депортації. Такі пам'ятники встановлені також у Долинах, Калущі, Галичі, Самборі, Золочеві.

Найбільшого успіху досягли ми, коли з нашої подачі і допомогою народні депутати з Тернополя Я. Джорджик й І. Стойко провели Закон про статус учасника війни. Він діє й сьогодні. Цим ми гордимось. Ми змогли матеріально допомогти країнам всієї України.

Наші організації та громадськість широко відзначили 65-річчя депортації та ганебної акції «Вісла» (1947 р.).

У Львові була проведена міжнародна наукова конференція. Відзначення пройшли в Тернополі, Івано-Франківську, Долині, Калущі, Чорткові, Монастирську, Підволочиську, Дрогобичі. До цих дат створено ряд телефільмів у Рожнятині, Монастирську та Тернополі, які були показані по телебаченню. На телеканалі «1+1» показано матеріали про Лемківські республіки (1918 р.). У Хмельницькому проведено два «круглі столи». У Тернополі обласний архів представив експозицію з документів про нашу депортацію.

Щодо «політичного русинства». Сьогодні багато говориться про сепаратизм у Закарпатті. Наша Закарпатська організація стоїть на проукраїнських позиціях, відмежовується від «політиканства» Магочі та о. Сидора. Колегія Товариства та правління Закарпатської організації прийняла заяви щодо звернень «так званих керівників» Підкарпатської Русі до Путіна з проханням ввести російські війська до Закарпаття. Колегія Товариства та обласне правління засудили дії цих «політиканів».

III. Культурно-масова діяльність

У цій частині діяльності Товариство зробило вагомий крок. Можна сказати, що у питаннях збереження і відродження нашої культури нам вдалося багато зробити.

Найбільшим проектом є щорічний Всеукраїнський фестиваль «Дзвони Лемківщини» та регіональні фестивалі. Фестиваль у Монастирську від пісенного свята переріс до фестивалю культури. На двох сценах два дні виступають до 120 місцевих колективів і окремих виконавців, створено містечко народних промислів, «майстер-клас», лемківська кухня, спортивні змагання. У музейних приміщеннях виставлені експозиції на лемківську тематику з вишивки, народних промислів, церковної атрибутики, архівних документів.

Фестиваль поступово перетворюється у міжнародний. У 2013 р. його відвідало близько 30 тисяч осіб із різних куточків України, Сербії, Хорватії, Словаччини, Польщі, Франції, Молдови, Росії, Іспанії, Італії. На сценах виступали професійні та аматорські колективи з Польщі, Хорватії, Сербії, Словаччини, Австралії, Італії та різних областей України.

Далі буде.

До 70-ї річниці депортації українців із Польщі

ЦЕ СТРАШНЕ СЛОВО – ДЕПОРТАЦІЯ

Замало місця в газетній статті, щоб хоч частково перелічити злочини тоталітарних режимів проти окремих людей і людства в цілому. Одним із найбільш розповсюджених «безкровних», але жорстоких методів винищення непокірних племен і цілих народів, які застосовувалися впродовж віків, було виселення або депортація їх із рідних земель.

Такому нищенню були піддані українці-лемки-русини, які проживали на своїх споконвічних етнічних землях, на території сучасної Польщі.

З історичної точки зору, русини Бескидів – це нащадки слов'янських племен, які колись створили руські князівства і стали частиною Київської Русі-України і є частиною українського народу. Доказом цього є релігія, спільні риси побуту, звичаїв, традицій, мови та її діалектів. І сьогодні лемки вживають багато слів, які знаходимо в старовинному тексті «Слово о полку Ігоревім». Це є доказом національної свідомості і стійкості цього народу, який без державної підтримки, розділений кордонами вистояв віки і не піддався асиміляції.

Оскільки землі Лемківщини, Перемишчини, Холмщини і Підляшшя були переважно заселені українським народом і могли стати західним форпостом сучасної України та збити її однією найсильніших держав Європи, це не влаштувало великодержавні амбіції сусідів. Протягом багатьох століть, а особливо в середині минулого, велася запекла боротьба за сфери впливу. Варшава насаджувала колонізацію, підтримувала похід на русинів, лемків, українців. Москва, в свою чергу, вклала шалені гроші в «московське фільство», читальні Качковського, облудно використовуючи вкрадену співзвучну назву «русський народ», перетворюючи його в росіян. Не дивлячись на це, завдяки віри в Бога і просвітницької діяльності «Просвіти» маленька свічка національної свідомості горіла і народ зберігав свою ідентичність.

Із закінченням Другої світової війни боротьба за панування над світом тільки загострилася. Розгорілася боротьба поневолених народів за національну незалежність, їх відродження. В Польщі знову активно почали вирішувати «українське питання». «Кресовяки» та різного виду політики активно стали проповідувати ксенофобію, зневагу і дискредитацію українського населення. Почалися сварки між сусідами і розбій. В окремих місцях виникали пожежі, викрадення худоби та інші міжнародні сутички. З одного і другого боку самостійно почали створюватися національні формування для самозахисту, організувалися нічні чергування та патрулі. На цьому фоні діяли фальшиві загони «самооборони», які грабували, вбивали людей і чинили страшні звірства. Після створення польської АК (Армія Крайова) і появою тут загонів УПА, ця боротьба набрала збройного характеру. Розпалювалися, вже пригаслі, протиріччя між українцями і поляками.

Плани комуністичних режимів СРСР, тодішньої Польщі і навіть еміграційного уряду співпадали. Москві потрібно було укріпити західні кордони за рахунок втягнення і певного сусіда, а Польщі – очистити свою територію від українців. Щоб надати цій жорстокій і цинічній акції благопристойний вигляд,

9 вересня 1944 р. була підписана горезвісна Угода про т.зв. евакуацію.

Само виселення в різних місцевостях проходило по різному: де «добровільно-примусово», де з підпадами будинків і вбивствами, а також із застосуванням армії та поліції.

Мос рідне село Святкова Велика оточене з усіх сторін горами Колянин, Магура, Мерешка, Кичера, розміщене в мальовничій частині центральної Лемківщини, де зараз створено державний Магурський заповідник. Польське село Кути знаходилося за 28 км від нас, тому ми мало спілкувалися із поляками і особливих конфліктів між нами не було. В інших місцевостях Сянського, Перемишльського і Ярославського повітів польські та українські села були перемішані, тому конфлікти виникали частіше: горіли хати, траплялися розбої. Ці відомості доходили до нашого села і викликали великий страх і сум'яття. Для захисту за околицями села були організовані нічні патрулі та чергування.

Почалися розмови про евакуацію. В село приїхала переселенська комісія у складі радянських офіцерів, уповноважених польських поліцаїв. На зборах у сільській школі оголосили: «Ви постійно ворогуєте і б'єтеся з поляками, те саме твориться і на Україні, тому уряди обох країн вирішили розділити ворогуючі

сторони і поляків переселити з України в Польщу, а українців із Польщі на Україну. За майно, яке залишаєте тут, отримаєте компенсацію і всіляку допомогу. Земля там чорноземна, родюча, набагато краща, ніж тут, так що заживете, як в раю. Рекомендуємо вам вибрати східні й південні області України і коштом держави вас перевеземо». Для більшої ваги сказаному, говорилося, що рішення урядів ніхто міняти не буде, все одно усіх виселять. Якщо не виберете добровільно запропоновані області України, то будете виселені в Сибір, бо там теж бракує людей.

Була також використана агентура із місцевих москвофілів, які вже побували в СРСР і бачили це щасливе життя. Ніхто не сказав, що там є і піски, і степи, на півдні гуляють буревії, а добра половина людей живе у землянках. Солтис (староста) села пан Грацонь склав списки всіх жителів, зробив оцінку майна і комісія вручила селянам евакуаційні листи. Щоденно навідувалися поліцаї і силою заставляли людей пакуватися. Почала зникати худоба, траплялися крадіжки. Страх посилювався. Певного дня приїхали фірманки і «студобекери». Усіх погрузили і вивезли в Ясло на залізничну станцію. Тут зібрали населення із навколишніх сіл, завантажили у вагоні-телятники і під охороною повезли «на Схід», до щасливого колгоспного життя.

Батьки мали добру інформацію про той «Схід», знали про голодомор від втікачів зі «совітів». Мама мали річну донечку Ганю, яка хворіла, тому ми відмовилися виїжджати, обіцяючи, що поїдемо із жителями сусідніх сіл, коли мати виздоровіють. Але уникнути виселення не вдалося. Через пару днів з Ясла в село нагрянули місцеві «охоронці», такі самі як в Галичині були «яструбки», порубали вікна, двері, дали дві години на збір і вивезли до поїзда.

У телятниках ми їхали цілий місяць, бо весь час стояли в тупиках, пропускаючи воєнні ешелони або очікуючи резервного паровоза. Опинилися ми в с. Геніївка Харківської області. Зустріч була настороженою. Перед нашим приїздом, місцевих жителів попереджали, що в село привезуть справжніх бандитів «мазурів» і з ними не треба спілкуватися.

Але поступово недовіра проходила і життя налагоджувалося. Місцеві жителі, переважно жінки, надавали нам допомогу харчами і всяким добром. Радили нам тікати, поки не пізно, бо вам стільки тої допомоги запишуть, що і внуки відробляти будуть. І коли у 1946 році почалася посуха і знову прийшов голод, ми таємно, різними поїздами, з тим що могли взяти в руки, поїхали на Захід, із надією повернутися додому. Але границі були вже закриті і ми зупинилися в Калуші. Тут нас догнав справжній голод. В сім'ї було вісім душ і ніякого заробітку, жодних запасів. На евакуаційний документ батько отримали не хату, а тільки голу коробку, без вікон, дверей і даху. Треба було починати життя заново.

Батьки до самої смерті чекали повернення назад, «домів», але так і спочили в українській землі, забравши із собою тугу за Лемківщиною. А ми, діти Лемківщини, теж тужимо за нею, бо сняться гори і долини, кличуть спомини дитинства. Спілкуємося з нею хіба при поїздах на «Лемківську Ватру», в рідні села, на цвинтарі та могили предків. Тільки там собі «побесідуюме» із знайомими та краєнами, бо на новій Батьківщині лемки розпорошені і зустрічаються між собою тільки на фестивалах або родинних святах. Родини переважно змішані, наші люди розмовляють тільки українською мовою, тому діти і внуки вже поняття не мають про лемківський діалект.

Сьогодні, на старості, мені боляче, що Україна ніяк не може стати такою, якою нам змалював мій стрико Петро і за яку він тридцятирічним віддав своє життя. Ніхто не дбає про нашу найзахіднішу і древню гілку українського народу, немає державної підтримки і заходів для збереження і розвитку лемківської культури і мистецтва, як частини загальноукраїнської. Все на рівні самодіяльності.

Але у лемка ніколи не вмирає надія. Вона міцніє і дає віру, що минуться найманці, прислужники чужинців, яничари, наступить краще майбутнє. Як писав наш Пророк Тарас: «...І будем мати свого Вашингтона з святим і праведним законом і в своїй хаті буде своя правда і сила, і воля...»

Володимир ДРАНЬ,
уродженець с. Святкова Велика.

НАШІ ЮВІЛЯРИ – ВИДАТНІ ЛЕМКІВСЬКІ ДІЯЧІ

- Січень**
- 75 – **Степан МАЙКОВИЧ** (*7.01.1940, с. Репедь, п-т Сянкі) – інженер, керуючий тресту «Укрзахіднафтогазбуд» (1986-2006). Заслужений будівельник України (2001), академік Академії будівництва України (1995). Член Президії СФУЛО, заступник голови ВУТЛ, голова Львівської обласної організації ВУТЛ (з 2011).
- 80 – **Тереза КИЩАК** (*12.01.1935, с. Ростайне, п-т Ясло) – вчителька, писанкарка. Учасниця хорової капели «Лемковина» у Львові (з 1969). Дружина доц. Степана Кишака.
- 125 – **Іван РУСЕНКО** (*15.01.1890, с. Красна, п-т Коросно + 10.01.1960, с. Королівка, Борщів. р-н, Тернопіль. обл.) – поет, художник, педагог. З 1945 р. жив у с. Королівка, працював вчителем.
- 60 – **Іван ЖОВНИЧ** (*26.01.1955, с. Іванівка, Тербовл. р-н, Тернопіль. обл.) – архітектор. Член НСАУ (1985), СДУ (2004). Заслужений архітектор України (2012). Головний дизайнер ВО «Ватра» у Тернополі (з 1998). Батько – зі с. Яблінки, п-т Лісько.
- Лютий**
- 90 – **Іван ОЛЕНИЧ** (*19.02.1925, с. Радошиці, п-т Сянкі +23.03.2014, м. Торонто, Канада) – культурно-освітній діяч. З 1957 р. – у Канаді. Співзасновник відділу ООЛ у Торонто. Голова правління Об'єднання Лемків Канади (1974, 1992).
- 75 – **Ярослав ТРОХАНОВСЬКИЙ** (*10(19).02.1940, с. Більцарева, п-т Новий Санч) – диригент, педагог, громадський діяч. Організатор і диригент Ансамблю пісні і танцю «Лемковина» в с. Більянка (1970-2000). Співзасновник Лемківської Ватри (1983). Заслужений діяч культури Польщі (1984).
- 75 – **Михайло АНДРЕЙЧИН** (*22.02.1940, с. Веселівка, Тербовл. р-н, Тернопіль. обл.) – епідеміолог, доктор медичних наук, професор Тернопільського медичного університету ім. І. Горбачевського. Заслужений діяч науки і техніки України (1995). Член-кореспондент Академії медичних наук України. Дійсний член Нью-Йоркської Академії наук (з 1995). Голова Асоціації інфекціоністів України (з 1998). Голова Тернопіль. осередку НТШ. Батьки – зі с. Устя Руське, п-т Горлиці.

ЛЕМКІВСЬКІ МІСЦЯ ЛЬВОВА

1. **Львівська обласна організація Всеукраїнського товариства «Лемківщина».** Перша лемківська організація в новітній історії України, створена в 1989 р. Розташована на пл. Ринок, 17.

2. **Будинок товариства «Просвіти».** Від 1895 р. «Просвіта» знаходилася на пл. Ринок, 10. Лемківська Комісія товариства відновлена у 1932 р., її очолював лікар Маркіян Дзерович. Видавала двотижневик «Наш Лемко» і серію книжок «Бібліотека Лемківщини».

3. **Пам'ятник Никифорові Дровнюку.** Відкритий в 2006 р. Скульптор Сергій Олешко. Творчий доробок маляра-примітивіста світової слави складає понад 30 тис. акварелей та рисунків.

4. **Товариство Руських Дам.** Перша жіноча організація в Галичині, заснована письменницею Клавдією Алексівич. Знаходилося в Ставропігійському Інституті на вул. І. Федоріва, 9.

5. **Будинок, де жив Йосиф Делькевич.** На вул. Руській, 3. Й. Делькевич був професором і ректором Львівського Університету, послом до Галицького Сейму, очолював товариства «Руська Бесіда», «Народний Дім», «Руське Казино».

6. **Редакція часопису «Наш Лемко».** Виходив у 1934-39 рр. двічі на тиждень. Багаторічним її редактором був письменник Юліан Тарнович, автор «Ілюстрованої історії Лемківщини».

7. **Товариство імені Михайла Качковського.** Знаходилося на вул. Валоїв, 14. Було осередком москвофільського руху в Галичині. Одним із визначних москвофілів був о. Тит Мишковський зі с. Перегримка, п-т Ясло – професор Львівського Університету, Греко-Католицької Духовної Семінарії та Богословської Академії, духовний представник Лемківщини у Львові.

8. **Музична академія.** У Львівській консерваторії здобули музичну освіту сестри Байко – Даниїла, Марія, Ніна і Зеновія, лауреати Шевченківської премії, та інші музичні діячі-лемки.

9. **Пам'ятник Тарасові Шевченку.** Відкритий 24 серпня 1992 р. до 1-ої річниці Незалежності України. Автори – скульптори Андрій та Володимир Сухорські, лемківського походження.

10. **Оперний театр.** Збудований у 1900 р. Один із відомих його співаків – Модест Менцинський, який походив із давнього лемківського роду.

11. **Музей вишитих ікон о. д-ра Дмитра Блажейовського.** Відкритий в 1999 р. Тут зберігається більше 250 ікон і хоругв.

12. **Пам'ятник «Охоронцям Української державності».** Друга монументальна робота скульпторів – братів Сухорських. Представляє святого патрона міста – Юрія-Зміборця. Відкритий в 1999 р.

13. **Університет (кол. будинок Галицького Сейму).** Історія будинку пов'язана з двома установами – Галицьким Сеймом і Львівським університетом (з 1920 р.). Послом Галицького Сейму був ректор Університету Йосиф Делькевич. Тут навчалися Б. І. Антонич, Ю. Тарнович, Т. Старак.

14. **Меморіальна таблиця Володими-**

рові Кубійовичу. У будинку на вул. Листопадового Чину, 10 у 1941-44 рр. знаходився Український Центральний Комітет – єдина суспільно-громадська установа, визнана німецькою владою. Незмінним її головою був В. Кубійович – відомий географ та енциклопедист, уродженець Нового Санча на Лемківщині.

15. **Духовна Семінарія.** Тут навчалися майбутні парохі лемківських церков, зокрема М. Вербицький, Й. Делькевич, В. Хиліак, викладали митрополити Сембратовичі, Т. Мишковський.

16. **Книгарня імені Б. І. Антонича.** Працює з 2010 р. в будинку на вул. С. Бандери, 33, неподалік «Львівської Політехніки».

17. **Собор Св. Юра.** Духовний центр українських греко-католиків. До 2005 р. – резиденція глави УГКЦ. З Лемківщини походили двоє Галицьких митрополитів – Йосиф Сембратович (в 1870-82 рр.) і Сильвестр Сембратович (в 1885-98 рр.). Кардинал С. Сембратович похований у крипті Собору.

18. **Будинок, де жив Богдан Ігор Антонович.** Видатний український поет з Лемківщини жив у будинку на вул. Городецькій, 50 у свого дядька В. Волошиновича. На 2-му поверсі, зі середнім вікном над балконом.

19. **Монастир св. Онуфрія.** У монастирському саду церкви був похований церковний діяч Модест Мелетій Гриневецький (1758-1823) – уродженець Східної Лемківщини, протоігумен монастирів оо. Василіян, професор і ректор Львівського Університету.

20. **Лемківська церква св. Володимира і Ольги.** Споруджена 1992 р. в Музеї народної архітектури і побуту «Шевченківський гай» за зразком храму зі с. Котань, повіт Ясло (1831 р.). Реалізатором будови був історик-лемкознавець, етнограф Іван Красовський.

21. **Церква св. Петра і Павла.** Багатолітнім настоятелем храму був о. Володимир Ярема – Димитрій, який народився в с. Глідно, п-т Коросно. В 1993-2000 рр. – Патріарх Київський і всієї України УАПЦ. Похований у дворі церкви.

22. **Личаківський цвинтар.** Історико-культурний заповідник і пантеон поховань визначних людей. Тут знайшли вічний спочинок лемки К. Алексівич, Й. Делькевич, М. Вендзилович, Т. Старак, І. Красовський.

23. **Собор св. Володимира і Ольги.** Будівництво тривало в 1991-96 рр. Автор проекту – архітектор, лауреат Шевченківської премії Мiron Вендзилович зі с. Солинка, п-т Лісько.

24. **Музей лемківської різьби і писанок.** Створений завдяки старанням різьбяр, заслуженого майстра народної творчості України, доцента Національної Академії мистецтв Степана Кишака зі с. Балутянка, п-т Сянкі. Носить ім'я Б. І. Антонича.

25. **Янівський цвинтар.** Друге за значенням, після Личаківського, кладовище Львова. Тут поховані Б. І. Антонич, о. Д. Блажейовський.

Інф. Б. СИВАНИЧА,
м. Львів.

ДО ЖИТТЯ – ТРИ РАДИ

Давно в горах передавано таке повіджня, же каждый Лемко в своїм характері має вроджені три добрі засади. Тепер таких характерів штораз меньше, а вартало бы до них (ся) вернути.

Стары люде повідають, же было то так:

Барз давно тому оженив ся молодой ґазда з молодом і гардом дівчыном. А же часы были барз неспокойні з причини великого збійництва, забрали молодого ґазду до войска пильнувати паньских замків і трактів дороговых.

Вояка-ґазду вывезли барз далеко і одділили од жены і то на кільканадцет років. Смуktiv ся і банував барз ґазда за женом і горами, але служив вірні г войску, бо сподівав ся, же скорше верне домів. Минали рокы, аж ґазда-вояк стратив рахунок часу, но не забывав о своїй жені, а же писати не знав, лишыв сой вшытко в памяти.

По (веце) як двадцятьох роках змінили ся часы і вояка-ґазду за добру службу пустили домів. Командант касарні на одходні подякував за службу і дав му такы три ради, котры можут ся придати в дорозы і в жыттю:

Перша – Ідий все простом дорогом.

Друга – Старай ся мало чути і мало видіти.

Третья – В тяжкых хвилях не сьпіш ся, почекай, подумай, а час принесе найліпше розвязаня.

Зо такыма радами розпочав вояк-ґазда дорогу до своей жены. Найбарже гризло го, што застане дома по так довгім часі, але не мав злых мыслей. Ішов лісними дорогами, бо то і лісів веце было, аж дійшов до крижівкы. Задумав одпочыти при дорозы. Дорогом том іхав табір купців з товарами. Купці іхали вправо і хтіли взяти зо собом вояка. ґазда-вояк одмовив помочы, бо припомнув собі першу раду – ідий все простом дорогом.

Як перешов ліс, довідав ся, же на купців напали збійники, зрабували (іх) маєток, а (вшытких) позабывали. Подякував вояк Богу, же оминуло го нещесья і добрі спомнув о своїм команданті.

Іде дале лісом, аж під вечер дійшов до корчмы, в котрій привитали го корчмар з женом. Попросив о вечерю і нічліг, на што обоє ся згодили. Вночы вояка збудив великий крик жены корчмаря, бо (тот) рахував ій кыйом кости. В тій корчмі трафляли ся барз дивны звичаї і то все товдий, як в корчмі ночували госьті.

Вояк-ґазда припомнув собі другу раду і не втручав ся до корчмаря і жены. Рано довідав ся од корчмаря, же жыє лем за то, же не втрутив ся до іх сваркы, бо каждого іншого, хто ся втручав, обоє забывали. Заплатив і подякував за гостину і пішов дале.

Задоволений, же буде внет дома, обдумав так, жебы домів зайти під вечер, жебы несподівані быти дома. Вечером, як (ся) стемніло, підійшов під вигляд і зазрив през шыбу, а там – несподіванка. Жена барз весела варит вечерю і гостит молодого ксьондза. ґазду-вояка аж затрясло, же задумав остро розправити з невірном женом і госьтом. Така ганьба! Жена невірна, же і жытця ся не хце.

В такій тяжкій хвилі припомнув си ґазда третю раду, жебы ся не сьпішыти і почекати хоц до рана, а потім зробити конец жені, ксьондзу і собі. Пішов задудлений до корчмы, жебы там заляти і забыти таку ганьбу, адже в корчмі, по так довгім часі, ништо го не знав, міг собі дашто послушати. Кед си попив, почув интересну бесьду, же до Олени вернув сын, котрий вывчыв ся на ксьондза. В тій хвилі першый раз довідав ся, же має сына, котрий, за час його службы г войску, вывчыв ся на мудрого человека.

Пішов скоро домів, жебы повитати жену і сына, а тіж упевнити ся, што і третя рада была правдива. Так то вшыткы три ради справдили ся. Тоты три ради были, сут і будут барз помічны каждому човекови в жыттю.

(Літ.: Жарты і оповіданя. Выд. 1. – Збераче А. Барна, І. Дзядик, Д. Трохановскій. – Легниця, 1991. – С. 78-79).

Знимка з архіву редакції

«Лемківській Вертеп» на «Лемківскім Йордані» в Палаці культури «Текстильник» Тернополя. 19 стичня 1994 р.

СПОМИНЫ МЕЛЯНИ НАЗАР

Вродила-м ся 6 стичня 1934 року в селі Ізбы Горлицкого (повіту) Краківського (воєводства). Жыю в Луганську. Причина пересеління мі невідома, знам лем то, што повідали (люде) по войні. Ніби-то поляків переселяют з України, а нас, українців, – з Польщы до України.

Напочатку пересеління было добровільне, но внет шытко едно переселили вшытких. В селі никого ся не лишыло. Мі втовды было лем 10 років. Памятам, як нас везли в (товарних) вагонах, вкупі з худобом. Іхали зме барз довго. Привезли нас в Станично-Луганській реґіон (Ворошиловградской) області на стацию В.-Ольховая.

Підселили нас на квартиру до одной бабці, котра жыла зо внучком. Істи нич зме не мали, найперше обходили-ся тым, што змогли привезти з дому, з Польщы. Там зме мали вшытко конечне (для жытця): дім, землю, корову і дробну ґаздивку. Пізнійше (в Луганську) і загалом не жыли, а голодували.

На новім місци нам приходило-ся виживати, хто як міг, в простим сенсі того слова. Мама робила в колгозы, ій давали за одроблени трудодни якыси-там капкы зерна. Я не мала змогы вчыти-ся, мусыла-м іти працювати, жебы заробити на кусник хліба.

Мама през даякій час заслабла: на колгозних трудовнях ій ништо нич не платив. Стаж в ней був колгозний, по тому дали ій 12 рублів

пенсії за вшыткы одроблени рокы і рабську працю. Мы навет не старали-ся о побільшыння пенсії, не было сенсу. Вшыткы жыли на мою зарплату: я, мама і брат. Потім брат женив-ся і жыв осібно од нас.

Спочатку нас барз довго называли «поляками», приходило-ся толкувати, же мы не Поляки, а Українці і зато нас переселили з Польщы. Але каждому не втолкуєте. Брат достав-ся на роботу до шахты (копальні) і забрав нас з мамою до себе. Пак мы барз довго мусыли працювати, жебы заробити на державну квартиру. І тільки по тим, як зме получили квартиру, почали жыти по-людски. Мама моя гмерла в 1987 роцы, а пак трагічні згынув і муж. Я лишыла-ся зо своїма сынама Александром а Віталієм. Пізнійше они жыли осібно, а я цылком лишыла-ся єдною.

Од часу пересеління нас з Польщы до України, пролетіли молоді роки. Хоцкі прешло купа років, але мы все одчували і одчуваме (до гнеска), же ту нікому зме не потрібні, і же вшыток тот час мы были і лышама-ся чужыма в очах тых, хто ся вродив і жыє на українській землі од початку свого жытця і до кінця.

(Літ.: Форостюк О. Д., Ясінчак П. М. Депортація українців із Польщі на Луганщину у 1944-1946 рр. (слідом архівних документів). Дослідження, документи, спогади. – Луганськ, 2010. – С. 167-168. – Пер. із рос. І. Дуди).

ПЕРЕЗЕРАМЕ СТАРЫ ЗНИМКИ

Научитель Петро Бедзик з учениками с. Синява, п-т Сянік. Бл. 1907-08 р. Подала В. Грабчак з Монастыриська.

Іван КОМАРА з Тернополя, роджений в с. Бортне, п-т Горлиці.

ЗАРІБЧАНЕ

Приіхали няньо з Гамерики, Мали таляры на коні а бикы. Возик і сані могли набыти, Ци нову хыжу поставити.

Жебы грошы не пропали – За пазухом іх тримали. Де ходили, зо собом носили, Покаль в корчмі не пропили.

«Што ж ты, хлопе, наробив? Што-с заробив, то-с пропив! Ни колешні, ні стодівкы, Як же будут сыны а дівкы?»

Нашы діти – не маленькы, Ім треба віно – не пеленкы. Треба весыля ім справляти І нову хыжу збудувати!

Николай з тобом приіхав – Навюз добра повни міхы. Купив коня, купив поле, Новим плугом землю оре. До корчмы не иде нияк, Бо ест ґазда, а не пняк!»

«Дай мі спокій, моя жено, Чого врявчыш як встечена? Што мі поле, што мі діти: Не мам чым ся похмелити!»

Не буд, жено, підла така, Продай куру ци гусака, Ід до корчмы, до Абрама, Куп палюнкы для свого пана!

Кед буду живий і здоровий, Буде поле, будут волы, Буде праця і дозвіля, Буде сьвато і весыля!

СВІТ НІМНИ

Лемківскій гумор

Бімбер

Заяц ховав бімбер в кряках. Вовк зауважыв того і почав покус пити. Жебы одвчыти Вовка, Заяц наляв до бутля соляного квасу. За пару ден звьідує-ся Вовка:

– Но і як мій бімбер?
– Чыстий як сьязы, міцний як холера! Лем кед сьязы на дерево, то луб горит.

Бык ся сьміє

– Як одрізнити быцька од коровы?
– Кед доіти быка, то він ся сьміє.

Блават а Румянок

Блават а Румянок квітнут на чертежі.

– Румянок, ты мня кохаш?
– Кохам.
– А ты мня хцеш?
– Хцу.
– Йой, скорше бы тоты пчолы прилетіли!

Блыхы скачут

– Прошу пана, заберте свого пса! По мі юж блыхы скачут!
– Рекс, одыйд од человека, бо він ма блыхы.

Боцян а діти

Звьідуєт-ся Боцяня:
– Гварят, же вы приносите діти ... Де вы іх берете?
– В капусьті!

Важне звьіданя

ґазда зобрав своїх кур, гусив, пультюк і гварит:

– Зобрав ем вас, жебы рішыти барз важне звьіданя: кого з вас і як приготувати?
– Мы цылком не хцеме, жебы нас зыли! – заулякало Птаство.
– Справа не в тім, чога вы хцете, ци не хцете, а в тім, як вас ліпше приготувати.

Літ.: Ігор Дуда. Лемківскій гумор. – Тернопіль, 2014. – С. 302.

Лемку! Маш бесьдувати, гварити, мовити, повідати, радити, речы, гадати. Втовды лем будеш собом і шанувати Тя будут Люде.

«Дзвони Лемківщини» -

часопис Всеукраїнського Товариства «Лемківщина»

Наша адреса:

46001, м.Тернопіль, бульв. Т.Шевченка, 21, тел. 52-29-93. www.Lemky.org.ua

Реєстраційне свідоцтво ТР 145

Замовлення № . Тираж 1000

Обсяг 1 друк. арк. Друк офсетний.

Підприємець Старух С. Є., м.Тернопіль, вул. Лукіяновича, 8. Тел. 42-52-13. E-mail: manager@vdruk.com

Редактор Ігор ДУДА

Редакційна колегія:

Василь МУЛЕСА (Закарпаття), Олександр ВЕНГРИНОВИЧ (Тернопіль), Степан КРИНИЦЬКИЙ (Івано-Франківськ), Степан МАЙКОВИЧ (Львів).

Комп'ютерний набір і верстка - Тарас ВАШКІВ.

Висловлені авторами думки можуть не співпадати з позицією редакційної колегії.

Відповідальність за достовірність фактів несе автор публікації.

Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.